

İÇİNDEKİLER

BEŞİNCİ BASIYA ÖNSÖZ	5
BİRİNCİ BASIYA ÖNSÖZ	7
İÇİNDEKİLER	9
KISALTMALAR	21

BİRİNCİ BÖLÜM

MİLLETLERARASI USUL HUKUKUNUN TEMELLERİ

I. MİLLETLERARASI USUL HUKUKUNUN GENEL ÇERÇEVESİ	31
A. Kavram	31
B. Yapısal İlkeler	32
C. Kapsam.....	34
1. Genel Olarak.....	34
2. Kapsam Alanının Milletlerarası Boyutla Sınırlanması	36
3. 5718 Sayılı MÖHUK'un Düzenlemesi.....	37
II. MİLLETLERARASI USUL HUKUKUNDA ÜLKESELLİK PRENSİBİ	46
III. MİLLETLERARASI USUL HUKUKUNDA VASIFLANDIRMA.....	52
A. Kavram	52
B. Vasıflandırma Sorunu.....	55
C. Vasıflandırmada Esas Alınacak Hukuk ve Sonuçları	57
IV. MİLLETLERARASI USUL HUKUKUNDA ATIF	63
V. MİLLETLERARASI USUL HUKUKUNUN KAYNAKLARI	70
A. Millî Hukuk Kaynakları.....	70
1. Genel Olarak.....	70
2. 27.11.2007 tarih ve 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun	76
a. Genel Olarak.....	76
b. Genel Gerekçe	76
c. Genel İçerik.....	82
B. Milletlerarası Hukuk Kaynakları	87
VI. MİLLETLERARASI USUL HUKUKUNUN BAĞLANTILI OLDUĞU ALANLAR.....	90
A. Medenî Usul Hukuku.....	90
B. Milletlerarası Özel Hukuk.....	91

İKİNCİ BÖLÜM

MİLLETLERARASI YETKİ

I. GENEL HUSUSLAR	95
A. Usul Hukukunda “Yetki” Kavramı	95
B. YER İTİBARIYLA YETKİ	96
C. YER İTİBARIYLA YETKİLENDİRME SİSTEMLERİ.....	97
D. Milletlerarası Yetki Kavramı.....	98
1. İçeriği.....	98
2. Diğer Kavramlardan Sınırlandırma	110
a. Yargı Yetkisi	111
b. Ülke İçi Yetki	114
E. Milletlerarası Yetki Kurallarının Niteliği	116
F. Milletlerarası Yetki ve Uygulanacak Hukukun Karşılıklı Etkileşimi	117
G. Teorik Temeller	119
H. Karşılaştırmalı Hukuk Sistemlerinde Milletlerarası Yetki: Anglo- Amerikan ve Kara Avrupası Hukuk Sistemleri.....	122
İ. Anglo Amerikan Hukuk Sistemlerinde Milletlerarası Yetki Bağlamında Ortaya Çıkan Özel Durumlar	123
1. Mahkeme Tercihi/Seçimi	123
2. Elverişsiz Mahkeme.....	125
3. Başka Bir Yerde Dava Açılmaması Tedbiri	127
J. Milletlerarası Yetkinin Belirlenmesi	129
1. Önemi.....	129
2. Yetkilendirme Temelleri.....	130
3. Yetkilendirme Esasları: Yetki Bağlama Noktaları (Menfaatleri)	133
4. Milletlerarası Yetkinin Bulunma Anı.....	135
K. Milletlerarası Yetki İhtilafları	135
L. Yabancı unsurlu Uyuşmazlıkların Görüldüğü Mahkemeye İlişkin Yarar ve Sâkincılar	139
II. TÜRK MAHKEMELERİNİN MİLLETLERARASI YETKİ SİSTEMİ.....	141
A. Hukukî Temeller.....	141
B. MÖHUK’un Yetki Kurallarının Birbiriyle İlişkisi.....	148
C. Değerlendirme	158
D. Yeni Düzenleme Önerisi.....	160
1. Önerilen Metin.....	160
2. Öneri Gerekçesi.....	161
a. 1. Fıkra: Milletlerarası Yetki.....	161

b. 2. Fıkra: Milletlerarası Yargılama	162
E. Genel Milletlerarası Yetki Düzenlemesi	162
1. Genel Olarak.....	162
F. MÖHUK'ta Özel Olarak Düzenlenen Yetki Kuralları	166
1. Türklerin Kişi Hâllerine İlişkin Davalar	172
a. Genel Açıklamalar.....	173
b. Maddenin Uygulanma Koşulları	177
(1) Genel Olarak	177
(2) Yabancılik Unsuru	178
(3) Davanın Türklerin Kişi Hâllerine İlişkin Olarak Açılması	182
(a) Davanın Türk Vatandaşları ile İlgili Olması	182
(b) Davanın Kişi Hâllerine İlişkin Olması	185
(4) Davanın Yabancı Ülke Mahkemesinde Açılmamış Olması veya Açılmamış Olması	188
c. Maddenin Hukukî Sonucu: Milletlerarası Yetkili Mahkemelerin Tayini.....	200
d. Öneri.....	204
2. Yabancıların Kişi Hâllerine İlişkin Bazı Davalar	205
3. Miras Davaları	207
4. İş Sözleşmesi ve İş İlişkisi Davaları.....	209
5. Tüketici Sözleşmesine İlişkin Davalar	216
6. Sigorta Sözleşmesine İlişkin Davalar.....	219
7. Tanıma-Tenfiz Davaları.....	223
G. Yargı Yeri Anlaşması	223
1. Genel Olarak.....	223
2. Hukukî Uyuşmazlıkların Yabancı Mahkemeler Önünde Görülmesi	226
a. Genel Hukukî Çerçeve.....	226
b. Hukukî Uyuşmazlığın Yabancı Devlet Mahkemelerinde Görülmesine İlişkin Anlaşmanın Usulî Koşulları.....	229
(1) Uyuşmazlığın Yabancılik Unsuru İçermesi.....	231
(2) Uyuşmazlığın Borç İlişkilerinden Kaynaklanması	231
(3) Yer İtibariyle Yetkinin Münhasır Yetki Esasına Göre Tayin Edilmemiş Olması	231
(4) Uyuşmazlığın ve Yetkili Kılınan Mahkemenin Belirli veya Belirlenebilir Olması.....	241
c. Yetki Anlaşmasının Şekli ve İspatı	244
d. Anlaşmanın Sonuçları	254

3. Türk Mahkemelerinin Yetkili Kılınması.....	259
a. Genel Çerçeve	259
b. Değerlendirme	261
4. Öneri	264
H. Milletlerarası Yetkisizlik İtirazı	265
İ. Milletlerarası Tahkim İtirazı	269
J. Yabancı Arabuluculuk İtirazı	275

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK YARGILAMASINA İLİŞKİN HUSUSLAR

I. GİRİŞ AÇIKLAMALARI	277
II. YABANCI TEMİNATI.....	277
A. Genel Olarak	277
B. Yabancıların Teminat Göstermesi Zorunluluğunun Uygulanma Esasları	278
C. Yabancıların Teminat Gösterme Zorunluluğundan İstisna Durumları	282
1. Genel Olarak	282
2. Karşılıklılık	283
3. Teminat Gerektirmeyen Hâller	285
4. Durumları Özellik Arz Eden Yabancılar.....	286
a. Vatansızlar.....	286
b. Milletlerarası Koruma Statüsü Sahibi Yabancılar	287
c. Geçici Korumadan Yararlananlar	288
d. Mavi Kartlı Yabancılar.....	288
III. YABANCI DEVLETİN YARGI MUAFİYETİ.....	290
IV. MİLLETLERARASI DERDESTLİK	290
A. Paralel Yargılamalar Sorununun Çözümü Olarak Milletlerarası Derdestlik İtirazı.....	291
B. Yabancı Derdestlik İtirazı	293
1. Genel Olarak	293
2. Diğer Hukuk Sistemlerinde Yabancı Derdestlik İtirazı	293
3. Türk Milletlerarası Usul Hukukunda Yabancı Derdestlik İtirazı	295
a. Hukukî Çerçeve.....	295
b. Yargıtaayın Yaklaşımı.....	296
c. Öğreti	297
d. Değerlendirme	300
C. Milletlerarası Tahkim Derdestliği İtirazı.....	307

V. BEKLETİCİ MESELE	308
VI. GEÇİCİ HUKUKÎ KORUMA TEDBİRLERİ	312
VII. MİLLETLERARASI İSPAT	317
A. İspat Kavramı	317
B. İspata Uygulanacak Hukuk	318
1. Genel Olarak.....	318
2. İspat Usulü ve Vasıtaları	318
C. İspat Yükü.....	320
D. Hukukî İşlemlerin İspatı.....	322
1. Genel Olarak.....	322
2. Yurtdışında Yapılan Hukukî İşlemlerin İspatı	323
E. Yurtdışında Bulunan Deliller	324
F. Yabancı Belgeler.....	332
G. Yurt Dışında Bulunan Delillerin Temini Usulleri	340
VIII. MİLLETLERARASI ADLÎ YARDIM	341
A. Genel Olarak	341
B. Milletlerarası Adlî Yardım Yoluyla Delil Temini	346
C. 18 Mart 1970 Tarihli Hukukî ve Ticari Konularda Yabancı Ülkelerde Delil Sağlanması Hakkında Lahey Sözleşmesi.....	349
1. Kapsam	349
2. Milletlerarası Adlî Yardımın Kapsamı	351
3. Milletlerarası Adlî Yardımlaşmada Yetkili Makam (Merkezi Makam)	351
4. Milletlerarası Adlî Yardım Talebinin İçeriği.....	351
5. Milletlerarası Adlî Yardım Talebi Evrakının Hazırlanacağı Dil	352
6. Milletlerarası Adlî Yardım Talebinin Sözleşme Hükümlerine Uygun Olmadığı Bildirimi ve Yetkili Makama İletme	353
7. Milletlerarası Adlî Yardım Talebinin Yerine Getirilmesi.....	353
8. Milletlerarası Adlî Yardım Usulünde İfade Vermekten Kaçınma	354
9. Milletlerarası Adlî Yardım Talebinin Reddedilmesi	355
10. Milletlerarası Adlî Yardım Talebinin Yerine Getirildiğinin Bildirilmesi ve Masraflar.....	355
D. Yabancı Ülkede Diplomatik Memurlar, Konsoloslar ve Özel Memurlar Aracılığıyla Delil Temini Usulü	356
IX. MİLLETLERARASI TEBLİGAT	359
A. Hukukî Temeller	360
B. Milletlerarası Sözleşmeler Çerçevesinde Yurt Dışına Yapılan Tebligat.....	361

1. Genel Olarak	361
2. 15 Aralık 1965 Tarihli Hukukî ve Ticari Konularda Hukukî veya Ticari Konularda Adli ve Gayri Adli Belgelerin Yurtdışında Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesine Göre Milletlerarası Tebligat	362
C. İç Hukuk Düzenlemelerine Göre Yurtdışına Tebligat	375
1. Yurtdışına Genel Tebligat Usulü	375
2. Yabancı Devlette Bulunan Türk Vatandaşlarına Tebligat Usulü	375
D. Türk Mahkemelerinde Yabancı Devlet Aleyhine Açılan Davalarda Tebligat	378
E. Ülkemizde Bulunan Yabancı Devlet Diplomatik ve Konsüler Temsilciliklerine Tebligat ve Onlardan Gelen Evrakların Tebliği	379
F. Yabancı Devletlerden Gelen Tebligat Talepleri	380
X. YABANCI HUKUKUN TÜRK MAHKEMELERİNCE UYGULANMASI	381
A. Yabancı Ülke Hukukunun Muhtevasının Belirlenmesi ve Uygulanması	381
1. Yabancı Ülke Hukukunun Kapsamı	381
2. Yabancı Ülke Hukukunun Maddî Olaya Uygulanması	382
a. Yabancı Ülke Hukukunun Uygulanması Sorunları	382
b. Yabancı Ülke Hukukunun Uygulanma Şekli	383
c. Türk Milletlerarası Kanunlar İhtilâfı Hukuku Sistemi	385
(1) Hukukî Çerçeve	385
(2) Yargılamada Yabancı Hukukun Maddî Olaya Uygulanacak Hükümlerinin Tespiti	393
(a) Araştırma Yapma Zorunluluğu	393
(b) Yabancı Ülke Hukukunun İçeriğini Tespit Yolları	395
(c) Yabancı Ülke Hukukunun İçeriğinin Tespit Edilememesi	396
(d) Yabancı Ülke Hukukunun Yanlış Bir Şekilde Uygulanması	398
(3) Yabancı Ülke Hukukunun Uygulanmasında Geçici Hukukî Koruma	399
(4) Yapiya Uygun Yetki	400
(5) Bölgesel Hukukların Uygulanması	401
d. Devletlerin Yıkılması ve Birleşmesi	402
e. Yurtdışı Bağlantılı Olaylarda Yabancı Hukukun Uygulanmasına İlişkin Özel Durumlar	404
(1) Genel Olarak	404
(2) Dönüştürme	405
(a) Statü Değişikliği Durumlarında Dönüştürme	405

(b) Dönüştürmenin Diğer Durumları	407
(3) Yanlış Hukuk Altında Hareket Etme	407
(4) İkame	409
(a) Kavram	409
(b) Sınırlandırma	410
(c) İkamenin Koşulları	412
(i) İkamenin Kabul Edilebilirliği	412
(ii) Yabancı Hukuk Müessesesinin Eş Değerliliği	413
(iii) İkame Edilebilirliğin Bulunmamasının Hukukî Sonuçları	415
(5) Uyumlaştırma	416
(a) Kavram	416
(b) Maddî Olaya Uygulanacak Ülke Hukukları Arasında Uyumsuzlukların Bulunması	416
(c) Uyumlaştırma Yöntemleri	418
(6) Yetkili Olmayan Hukukun Dikkate Alınması	418
B. Yetkili Yabancı Hukuku Maddî Olaya Uygulanmasından Kaçınma Hâlleri	419

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YABANCI MAHKEME KARARLARININ TANINMASI VE TENFİZİ

I. MAHKEME KARARLARININ ÜLKE DIŞI ETKİLERİ	421
A. Genel Olarak	421
II. TANIMA-TENFİZ KURUMU	428
A. Genel Olarak	428
B. Tanıma	430
C. Tenfiz	435
III. TÜRK HUKUKUNDA YABANCI ÜLKE MAHKEMESİ KARARLARININ TANINMASI VE TENFİZİ	441
A. Hukukî Çerçeve	441
1. Genel Olarak	441
2. 5718 sayılı MÖHUK'un Düzenleme Çerçevesi	443
B. Tanıma ve Tenfiz Koşulları	445
1. Genel Olarak	445
2. Tanıma ve Tenfizin Ön Koşulları	453
a. Kararın Yabancı Karar Olması	454
b. Kararın Mahkemeden Verilmiş Olması	456
c. Kararın İlam Niteliğinde Olması	461

d. Kararın Özel Hukuk Davalarına İlişkin Olarak Verilmiş Olması	463
e. Kararın Kesinleşmiş Olması	465
3. Asli Koşullar	468
a. Karşılıklılık Koşulu	469
b. Münhasır Yetki ve Aşırı Yetki İhlallerinin Bulunmaması	473
(1) Genel Olarak	473
(2) Münhasır Yetki İhlalinin Bulunmaması	473
(3) Aşırı Yetki İhlalinin Bulunmaması	493
c. Hükmün Kamu Düzenine Açıkça Aykırı Olmaması	494
d. Davalının Savunma Hakkına Uyulmamış Olması	500
4. Diğer Engel Sebeplerin Bulunmaması Koşulu	507
a. Genel Olarak	507
b. Yabancı Mahkeme İlâmının Kısmen veya Tamamen Yerine Getirilmiş Olması	508
c. Yabancı Mahkeme İlâmının Yerine Getirilmesine Engel Bir Sebebin Ortaya Çıkması	508
5. Değerlendirme	512
C. Tanıma ve Tenfiz Usulü	521
1. Genel Olarak	521
2. Görevli ve Yetkili Mahkeme	522
3. Taraflar	525
4. Tanıma ve Tenfiz Başvurusu	530
5. Tanıma ve Tenfiz Başvurusu Harcı	532
6. Teminat	532
7. Yargılama Usulü	533
8. İtirazlar	536
9. İspat	538
10. Tanıma-Tenfiz Kararı	538
11. Kanun Yolları	539
D. Yabancı Mahkeme Kararlarının Etkileri	540
E. Yabancı Mahkeme Kararlarının İcrası	550

BEŞİNCİ BÖLÜM

MİLLETLERARASI TAHKİM, ARABULUCULUK VE İCRA

I. MİLLETLERARASI ALANDA HUKUKİ UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜM YOLLARI VE İCRA	555
A. Genel Olarak	555
B. Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları	555
C. Cebri İcra	560

II. MİLLETLERARASI TAHKİM	561
A. Tahkim Kurumu	561
B. Milletlerarası Tahkime İlişkin Düzenlemeler (Hukukî Kaynaklar)	566
1. Genel Olarak	566
2. Milletlerarası Düzenlemeler	567
a. 1923 Tarihli Cenevre Protokolü	569
b. 1927 Tarihli Cenevre Sözleşmesi	570
c. Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve İcrası Hakkındaki Birleşmiş Milletler Sözleşmesi	570
d. Milletlerarası Ticarî Tahkime Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi	572
e. Devletler ile Diğer Devlet Uyrukluları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümlemesi Hakkında Sözleşme	574
f. UNCITRAL Milletlerarası Tahkim Model Kanunu	575
g. Avrupa Birliği Düzenlemeleri	577
3. Millî Düzenlemeler	578
a. Genel Olarak	578
b. Milletlerarası Tahkim Kanunu	581
c. Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun	584
d. Hukuk Muhakemeleri Kanunu	584
4. Tahkim Kurumları Düzenlemeleri	585
5. Mercii Takdiri	587
C. Tahkim Süreci	588
1. Tahkim Başvurusu	588
2. Tahkim Yargılaması	590
D. Hakem Kararları	593
1. Genel Olarak	593
2. Türk Hakem Kararı - Yabancı Hakem Kararı Ayrımı	594
3. Hakem Kararlarına Karşı Hukukî Başvuru Yolları	597
E. Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi	599
1. Hukukî Temeller	599
2. MÖHUK Hükümleri Uyarınca Yabancı Hakem Kararlarının Türkiye'de Tenfizi ve Tanınması	601
a. Düzenleme Çerçevesi	601
b. Yabancı Hakem Kararlarının Tanıma-Tenfiz Koşulları	601
c. Yabancı Hakem Kararlarının Tanıma-Tenfizinin Ret Sebepleri	602
(1) Genel Olarak	602
(2) Red Sebepleri	603

(a) Tahkim Anlaşmasının Bulunmaması	603
(b) Hakem Kararının Genel Ahlâka veya Kamu Düzenine Aykırı Olması	605
(c) Uyuşmazlığın Türk Kanunlarına Göre Tahkim Yoluyla Çözümlemesinin Caiz Olmaması	606
(d) Hakemler Önünde Usulüne Göre Temsil Edilmeme Durumlarında Yapılan İşlemlerin Sonradan Açıkça Kabul Edilmemesi.....	606
(e) Hakem Seçiminden Usulen Haberdar Edilmeme veya İddia ve Savunma İmkânından Yoksun Bırakılma	607
(f) Tahkim Anlaşmasının Hükümsüz Olması	607
(g) Hakemlerin Seçiminin veya Uygulanan Usulün Tarafların Anlaşmasına veya Bunun Bulunmaması Durumunda Hukuka Aykırı Olması.....	607
(ğ) Hakem Kararının Yetki Aşımı: Belirlenen Husus ve Sınırların Aşılması.....	608
(h) Hakem Kararının Kesinleşmemiş, İcra Kabiliyeti veya Bağlayıcılık Kazanmamış veya İptal Edilmiş Olması	608
d. Tanıma ve Tenfiz Usulü	609
(1) Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	609
(2) İnceleme	611
(a) Başvuru	611
(b) Yargılama Usulü	613
3. New York Sözleşmesi Uyarınca Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi.....	614
a. Genel Çerçeve	614
b. Sözleşmenin Genel İçeriği	617
c. Sözleşmenin Uygulanma Alanı	619
d. Tanıma ve Tenfiz Koşulları.....	627
(1) Ön Koşul Olarak Yabancı Hakem Kararı veya Milli Sayılmayan Hakem Kararı	627
(2) Asli Koşullar	631
(a) Genel Olarak	631
(b) Davalı Tarafından İspatlanması Gereken Ret Nedenleri	633
(i) Tarafın Ehliyetsizliği.....	633
(ii) Tahkim Anlaşmasının Geçersiz Olması.....	634
(iii) Hakem Kararının Yetki Aşımı: Çerçevelenen Konuların ve Sınırların Aşılması.....	638

(iv) Hakem Kararının Henüz Mecburi/Bağlayıcı Olmaması	638
(v) Hakem Kararının Menşe Ülkede İptali veya Hükmünün İcrasının Geri Bırakılması	640
(c) Mahkeme Tarafından Re’sen Dikkate Alınan Ret Sebepleri	643
(i) Uyuşmazlık Konusunun Hakemlik Yolu ile Çözümlemeye Elverişli Olmaması	643
(ii) Kamu Düzenine Aykırılık.....	645
e. Ret Nedenlerinin Hükmünü Kaybetmesi	651
f. Tanıma ve Tenfiz Usulü.....	653
4. Diğer Milletlerarası Sözleşmeler Uyarınca Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi	660
F. Yabancı Hakem Kararlarının Etkileri	663
III. MİLLETLERARASI ARABULUCULUK	665
IV. MİLLETLERARASI İCRA HUKUKU	669
KAYNAKÇA	673